

DE JAARREKENING VAN EEN VERENIGING (STICHTING)
DOORGELICHT

DE JAARREKENING VAN EEN VERENIGING (STICHTING) DOORGELICHT

**inclusief financiële analyse van de jaarrekening
van de grote en zeer grote verenigingen**

Prof. Dr. SANDRA VERBRUGGEN
HUB

JEAN PIERRE VINCKE
erebedrijfsrevisor, gastdocent HUB

De jaarrekening van een vereniging (stichting) doorgelicht
Sandra Verbruggen en Jean Pierre Vincke

© 2012 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-90-5095-905-6
D/2012/7849/79
NUR 786

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

De boekhouding van de verenigingen: een onvoltooid werk, maar een ware goudmijn voor de analisten!

Het boek, geschreven door professor Sandra Verbruggen en erebedrijfsrevisor Jean Pierre Vincke, geeft een duidelijk beeld van de stand van zaken van de verenigingsboekhouding.

Tien jaar na de hervorming van de jaren 2002 en 2003 is de vooruitgang onbetwistbaar. De verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen beschikken over een reeks regels die zijn ingegeven door de praktijk van de ondernemingen. De inhoud van deze normen varieert naargelang de grootte van de betrokken entiteiten – dit getuigt van enig realisme van de wetgever. Hij heeft eveneens rekening gehouden met heel wat hedendaagse bezorgdheden. Op die manier hebben de verenigingen – in de lijn van de internationale boekhoudnormen – de mogelijkheid om duurzame goederen met voortdurende functionaliteit niet af te schrijven.

Het wetgevend en reglementair werk berust dus op het streven naar volledigheid, realisme en moderniteit. Dit waarborgt tegelijkertijd het praktische en operationele karakter ervan. In dit opzicht gaat het boek van Sandra Verbruggen en Jean Pierre Vincke hier op een nuttige wijze mee om. Het beschrijft op een praktische manier de voornaamste waarderingsregels die dienen te worden toegepast door de verenigingen.

Het wetgevend werk blijft niettemin onvoltooid, zoals ook onze collega's kritisch en wetenschappelijk opmerken. Verder wordt ingegaan op de soms al te handeldwoordenschat die gebruikt wordt door de verenigingsboekhouding, de aarzelende samenhang tussen deze boekhouding en de begroting, of het gebrek aan een equivalent van het jaarverslag van de vennootschappen.

Buiten deze nog te verbeteren tekortkomingen zijn de rekeningen van de verenigingen, indien deze opgesteld worden overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen, voortaan nauwkeurig genoeg om behoorlijk gebruikt te kunnen worden door de analisten.

De auteurs wijden overigens het merendeel van hun uiteenzettingen en voorbeelden aan dit aspect. Zij bieden een grondig onderzoek van het financieel leven van

de verenigingen. Sandra Verbruggen en Jean Pierre Vincke beperken zich niet tot de gebruikelijke solvabiliteits-, liquiditeits- en rentabiliteitsanalyses, maar stellen eveneens de rekeningen voor als een risicoanalyse-instrument en als een hulpmiddel voor investeringsbeslissingen.

Zo illustreren zij op een uitstekende wijze alle mogelijkheden van een mooie boekhouding: niet enkel een weerspiegeling van het verleden, maar ook een wegwijzer voor de toekomst!

Prof. Dr. Michel De Wolf

Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	v
<i>Lijst van afkortingen en relevante wetteksten</i>	xi
<i>Lijst van definities</i>	xiii
<i>Lijst van tabellen</i>	xv
<i>Lijst van figuren</i>	xvii

HOOFDSTUK 1

DE VERSLAGGEVING DOOR VERENIGINGEN EN STICHTINGEN 1

1.1.	Onderscheid in de doelstelling van verenigingen, stichtingen en vennootschappen	1
1.2.	Mag men over winst spreken in verenigingen?	2
1.3.	Enkele kenmerken van verenigingen en stichtingen.	2
1.4.	Boekhoudkundige verplichtingen en verslaggevingsplicht	3
1.5.	Interne transparantie	4
1.6.	Externe transparantie	5
1.7.	Kritische opmerkingen over de verslaggevingsplicht	5
1.8.	Kritische opmerkingen over de externe verslaggevingsplicht	7
1.9.	Wie heeft belangstelling voor de verslaggeving van verenigingen en stichtingen?	8

HOOFDSTUK 2

DE JAARREKENING VAN DE GROTE EN ZEER GROTE

VERENIGINGEN EN STICHTINGEN 9

2.1.	Inventaris en totstandkoming van de jaarrekening	9
2.2.	Samenstelling van de jaarrekening	9
2.3.	Enkele boekhoudkundige begrippen	12
2.3.1.	Algemene beginselen betreffende waardering	12
2.3.2.	Afwijking op de individuele waardering	13
2.3.3.	Aanschaffingswaarde	13
2.3.4.	Aanschaffingsprijs	13
2.3.5.	Vervaardigingsprijs	14
2.3.6.	Intercalaire intresten	14
2.3.7.	Afschrijvingen	15
2.3.8.	Waardeverminderingen	16
2.3.9.	Voorzieningen	17

2.3.10.	Herwaarderingen	19
2.3.11.	Waarderingsregels	19
2.4.	Specifieke en aangepaste rubrieken en specifieke waarderingen in de jaarrekening van verenigingen en stichtingen	20

HOOFDSTUK 3

ILLUSTRATIE VAN DE BEGRIPPEN	23
------------------------------	----

HOOFDSTUK 4

BEOORDELINGSCRITERIA IN DE JAARREKENING, NIET VERTAALD IN FINANCIËLE RATIO'S	35
---	----

4.1.	Inlichtingen in de toelichting	35
4.2.	Het commissarisverslag	36

HOOFDSTUK 5

EERSTE SCREENING VAN DE BALANS EN DE RESULTATENREKENING	39
--	----

5.1.	Inleiding	39
5.2.	De herwerking van de balans	39
5.3.	De verticale of structuuranalyse van de balans	47
5.4.	De horizontale of tijdsanalyse van de balans	51
5.5.	De herwerking van de resultatenrekening	55
5.6.	De horizontale en verticale analyse van de resultatenrekening	58
5.7.	Conclusie	63

HOOFDSTUK 6

DE FINANCIËLE STRUCTUUR VAN DE ORGANISATIE: LIQUIDITEIT EN SOLVABILITEIT	65
---	----

6.1.	Inleiding	65
6.2.	Liquiditeit: het nettobedrijfskapitaal, de behoefte aan bedrijfskapitaal en de nettokas	66
6.3.	Liquiditeit: het nettobedrijfskapitaal uitgedrukt in ratio's: current en quick ratio	73
6.4.	Liquiditeit: factoren die de behoefte aan bedrijfskapitaal bepalen: debiteurenkrediet, leverancierskrediet en voorraadrotatie	76
6.4.1.	Het aantal dagen debiteurenkrediet	77
6.4.2.	De voorraadrotatie	82

6.5.	Overzicht van de liquiditeitsanalyse	86
6.6.	Solvabiliteit	86
6.6.1.	De financiële onafhankelijkheid van de organisatie	87
6.6.2.	Financieringsstabiliteit	91
6.6.3.	Bijkomende ratio's inzake solvabiliteit	94

HOOFDSTUK 7

PERFORMANTIE- EN RENDABILITEITSINDICATOREN 97

7.1.	Inleiding	97
7.2.	Analyse van de prestatie	98
7.2.1.	De bedrijfsactiviteiten	98
7.2.2.	De bedrijfs- en financiële activiteiten	102
7.3.	Analyse van het rendement	105
7.4.	Analyse van de toegevoegde waarde	107

HOOFDSTUK 8

ANALYSE VAN DE KASSTROMEN 115

8.1.	Inleiding	115
8.2.	De operationele kasstroom	116
8.3.	De investeringskasstroom	127
8.4.	De financieringskasstroom	132
8.5.	Totale kasstroom	136

HOOFDSTUK 9

DE JAARREKENING EN DE FINANCIËLE ANALYSE ALS

BELEIDSINSTRUMENT 139

9.1.	De jaarrekening en de begroting	139
9.2.	Benchmarking	139
9.3.	Mogelijke discontinuïteit en risicoanalyse	142
9.4.	Investerings- en financieringsbeslissingen	143

HOOFDSTUK 10

TOT SLOT, ENKELE RAADGEVINGEN 151

<i>Bijlagen.</i>	153
Bijlage 1. Balans Exempla: activa	153

De jaarrekening van een vereniging (stichting) doorgelicht

Bijlage 2. Balans Exempla: passiva	155
Bijlage 3. Resultatenrekening Exempla	158
Bijlage 4. Jaarrekening	173

LIJST VAN AFKORTINGEN EN RELEVANTE WETTEKSTEN

boekhoudwet	wet van 17 juli 1975 met betrekking tot de boekhouding van de ondernemingen
ivzw	internationale vereniging zonder winstoogmerk
KB	koninklijk besluit
KB 30 januari 2001	koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen
KB 26 juni 2003	koninklijk besluit betreffende de vereenvoudigde boekhouding van bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk, internationale verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen
KB 19 december 2003	koninklijk besluit betreffende de boekhoudkundige verplichtingen en de openbaarmaking van de jaarrekening van bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk, internationale verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen
V&S-wet	wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
W.Venn.	Wetboek van Vennootschappen

LIJST VAN DEFINITIES

Definitie 1. Het nettobedrijfskapitaal	68
Definitie 2. De behoefte aan bedrijfskapitaal	70
Definitie 3. De nettokas	72
Definitie 4. De current ratio	73
Definitie 5. De quick ratio (acid test ratio, liquiditeit in enge zin)	75
Definitie 6. Aantal dagen debiteurenkrediet	78
Definitie 7. Aantal dagen leverancierskrediet	80
Definitie 8. De rotatie en opslagduur van de aangekochte voorraad	83
Definitie 9. De rotatie en opslagduur van de geproduceerde voorraad	84
Definitie 10. De financiële onafhankelijkheid	88
Definitie 11. De financieringsstabiliteit	92
Definitie 12. Het permanente vermogen op de uitgebreide vaste activa	93
Definitie 13. Het percentage materiële vaste activa in volle eigendom	94
Definitie 14. Het percentage kapitaalsubsidies in het eigen vermogen	95
Definitie 15. Brutomarge en nettomarge (op de bedrijfsopbrengsten)	99
Definitie 16. Rendabiliteit van de gewone bedrijfsuitoefening	102
Definitie 17. Rendabiliteit van de volledige activiteit	104
Definitie 18. Rotatie van de totale activa	105
Definitie 19. Rendabiliteit totale activa	106
Definitie 20. Toegevoegde waarde	108
Definitie 21. Toegevoegde waarde in de bedrijfsopbrengsten	109
Definitie 22. Toegevoegde waarde per personeelslid	109
Definitie 23. Personeelskosten in de toegevoegde waarde	111
Definitie 24. Niet-kaskosten in de toegevoegde waarde	111
Definitie 25. Kosten van het vreemd vermogen in de toegevoegde waarde ...	111
Definitie 26. Operationele kasstroom voor wijzigingen in het NBK	120
Definitie 27. Operationele kasstroom: wijzigingen in het NBK	121
Definitie 28. Operationele kasstroom (totaal)	122
Definitie 29. Investeringskasstroom	128
Definitie 30. De financieringskasstroom	133

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1.	Activa Exempla	43
Tabel 2.	Passiva Exempla	44
Tabel 3.	Balansstructuur herwerkte balans Exempla	46
Tabel 4.	Verticale analyse activa – Exempla	47
Tabel 5.	Verticale analyse passiva – Exempla	49
Tabel 6.	Nettobedrijfskapitaal Exempla	68
Tabel 7.	Behoefte aan bedrijfskapitaal Exempla	71
Tabel 8.	Nettokas Exempla	72
Tabel 9.	Current ratio Exempla	74
Tabel 10.	Quick ratio Exempla	76
Tabel 11.	Aantal dagen debiteurenkrediet Exempla	79
Tabel 12.	Aantal dagen leverancierskrediet Exempla	81
Tabel 13.	Opslagduur aangekochte goederen Exempla	83
Tabel 14.	Opslagduur geproduceerde goederen Exempla	85
Tabel 15.	Financiële onafhankelijkheid Exempla	88
Tabel 16.	Financieringsstabiliteit Exempla	92
Tabel 17.	Permanente vermogen t.o.v. uitgebreide vaste activa bij Exempla ..	93
Tabel 18.	Percentage vaste activa in volle eigendom bij Exempla	96
Tabel 19.	Percentage kapitaalsubsidies in het eigen vermogen bij Exempla ..	96
Tabel 20.	Brutomarge Exempla	100
Tabel 21.	Nettomarge Exempla	100
Tabel 22.	Analyse van de operationele marge van Exempla	101
Tabel 23.	Rendabiliteit van de gewone bedrijfsuitoefening Exempla	103
Tabel 24.	Rendabiliteit van de volledige activiteit Exempla	104
Tabel 25.	Rotatie van de totale activa Exempla	105
Tabel 26.	Rendabiliteit totale activa Exempla	106
Tabel 27.	Toegevoegde waarde Exempla	110
Tabel 28.	Toegevoegde waarde als percentage van de bedrijfsopbrengsten Exempla	110
Tabel 29.	Toegevoegde waarde per personeelslid (productiviteit) Exempla ..	110
Tabel 30.	Aandeel van de personeelskosten in de toegevoegde waarde Exempla	112
Tabel 31.	Aandeel van de niet-kaskosten in de toegevoegde waarde Exempla	113
Tabel 32.	Aandeel van de kosten van schulden in de toegevoegde waarde Exempla	113
Tabel 33.	Operationele kasstroom voor wijzigingen in NBK – Exempla	123
Tabel 34.	Operationele kasstroom: wijzigingen in het NBK – Exempla	124

Tabel 35.	Operationele kasstroom Exempla	127
Tabel 36.	De investeringskasstroom – Exempla	130
Tabel 37.	De financieringskasstroom – Exempla	134
Tabel 38.	Kasstroom Exempla	136
Tabel 39.	Cashflow zonder nieuwe lening	146
Tabel 40.	Cashflow met nieuwe lening, hypothese 1	147
Tabel 41.	Cashflow met nieuwe lening, hypothese 2	148
Tabel 42.	Cashflow met nieuwe lening, hypothese 3	148

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1.	Overzicht van de herwerking van de actiefzijde van de balans VOL-vzw	40
Figuur 2.	Overzicht van de herwerking van de passiefzijde van de balans VOL-vzw	42
Figuur 3.	Balansevenwicht (nettobedrijfskapitaal = nul)	66
Figuur 4.	Positief nettobedrijfskapitaal	67
Figuur 5.	Negatief nettobedrijfskapitaal	67
Figuur 6.	Positief nettobedrijfskapitaal in beeld	67
Figuur 7.	Negatief nettobedrijfskapitaal in beeld	68
Figuur 8.	Overzicht van de samenhang in de liquiditeitsanalyse	86
Figuur 9.	Overzicht van de performantie, rendements- en toegevoegde- waarderatio's	98
Figuur 10.	Samenstelling van de resultatenrekening (met codes)	99
Figuur 11.	Waarde en toegevoegde waarde	108

